

Zeer geachte informateur Hamer en onderhandelaars,

Velen van ons en van u waren er bij: de ondertekening van het historische klimaatakkoord van Parijs. Er ging een golf van vreugde door de zaal in Parijs, en door de rest van de wereld. Een helder akkoord met duidelijke klimaatdoelstellingen en een perspectief voor een duurzame economie. Inmiddels is de wereld al 1,2 °C opgewarmd en de milieu-, sociale en economische gevolgen daarvan zijn op alle continenten en in alle oceanen merkbaar. Eilandstaten verdwijnen, wetlands die juist veel CO2 opnemen staan in brand en Nederlandse boeren hebben te maken met droogte, verzilting en buien die oogsten kapot maken. Tegelijkertijd zijn de kosten van wind en zonne-energie razendsnel gedaald en is de potentie voor hernieuwbare energie 100 keer zo groot als de wereldwijde energievraag. De cruciale transitie vraagt om uw politiek leiderschap.

Wij, een brede coalitie van Nederlandse en internationale organisaties, vinden het dan ook onverantwoordelijk dat Nederland nog altijd publieke middelen inzet voor fossiele projecten in het buitenland. Via de exportkredietverzekering ondersteunt de Staat jaarlijks voor 1,5 miljard euro aan buitenlandse olie- en aardgas-gerelateerde activiteiten van Nederlandse bedrijven.

Wij vragen u in het regeerakkoord de volgende stap te nemen: stel een einddatum voor alle exportsteun aan nieuwe olie- en aardgas-gerelateerde projecten. Nederland zou het voorbeeld van het Verenigd Koninkrijk moeten volgen door vóór COP26 deze steun te beëindigen. Samen met het Verenigd Koninkrijk kan Nederland binnen het Export Finance for Future (E3F) verband andere landen overtuigen hetzelfde te doen wanneer het later dit jaar de volgende internationale E3F meeting organiseert.

Dat is snel, noodzakelijk én slim.

Per direct stoppen met publieke steun voor fossiel is:

1. Noodzakelijk om de doelstellingen van het Parijs-akkoord te halen

Met het ondertekenen van het klimaatakkoord heeft Nederland afgesproken om financiële stromen in overeenstemming te brengen met de doelen van het Parijs-akkoord (Artikel 2.1.c). Zelfs als de wereld per direct stopt met steenkool, brengt de uitstoot van de olie- en gasvelden die momenteel worden ontgonnen de wereld al voorbij 1,5 °C opwarming. Volgens het Internationale Energieagentschap moeten oliemaatschappijen per direct volledig stoppen met investeren in nieuwe olie- en gasvelden. Nieuwe financiering voor fossiele projecten is niet verenigbaar met het halen van de klimaatdoelen. Dat betekent dat Nederland geen nieuwe olie- en aardgasprojecten meer moet ondersteunen middels de exportkredietverzekeraar.

2. Beter voor mens, biodiversiteit en lokale economieën

Nederland heeft een eigen zorgplicht om mensenrechten te beschermen, ook wanneer het haar bedrijfsleven ondersteunt bij activiteiten in het buitenland. Zeker in die landen die nu al de gevolgen ondervinden van gevaarlijke klimaatverandering. De schade die klimaatverandering veroorzaakt, doet een groot deel van de ontwikkeling in landen als Mozambique teniet. Groepen die maatschappelijk op achterstand worden gezet, zoals vrouwen en inheemse volkeren, zijn over het algemeen eerder en zwaarder de dupe van klimaatverandering en de lokale gevolgen van grootschalige fossiel-gerelateerde projecten. Zij zijn ook belangrijke voorvechters in klimaatadaptatie, mitigatie en biodiversiteitsbehoud.

Klimaatverandering heeft een impact op biodiversiteit en ecosystemen en verergert vaak andere bedreigingen zoals verontreiniging, overexploitatie en ecologische teloorgang. Exportsteun aan de fossiele sector die klimaatverandering verder verergert is onverenigbaar met de internationale verplichting tot het stoppen van biodiversiteitsverlies.

Exportsteun aan fossiel-gerelateerde projecten draagt niet alleen bij aan wereldwijde gevaarlijke klimaatverandering. Er zijn talloze voorbeelden van fossiel-gerelateerde projecten die exportsteun hebben gehad waarbij mensenrechten werden geschonden. Mensen worden zonder of met te weinig inspraak en compensatie hun huis uitgezet, verliezen hun inkomsten, en/of hebben geen toegang meer tot schoon drinkwater en land om voedsel te verbouwen. De aardgasontwikkeling in het noorden van Mozambique, die Nederland met meer dan 900 miljoen euro heeft verzekerd, is hier een pijnlijk voorbeeld van.

3. Economisch verstandig

Stoppen met exportsteun voor fossiel is economisch verstandig en levert belangrijke voordelen op. Onderzoek uit het Verenigd Koninkrijk laat zien dat inzetten op exportsteun voor hernieuwbare energieprojecten tot 200% meer banen kan opleveren dan fossiele ondersteuning. Dit was een van de doorslaggevende argumenten voor het Verenigd Koninkrijk om dit jaar met fossiele steun te stoppen en in plaats daarvan de focus te leggen op exportsteun voor duurzame activiteiten.

Hernieuwbare energie heeft de toekomst, fossiele energie heeft dat niet. Hernieuwbaar is een groei- en innovatiemarkt en is goedkoper. Investerings in olie en gas zijn risicovol, zijn de afgelopen jaren steeds minder waard geworden en leiden mogelijk tot 'stranded assets'. Terwijl landen als Denemarken de vruchten plukken van een sterke groene energiemarkt, loopt Nederland hopeloos achter.

Ook in het buitenland steunt Nederland vooral de oude en niet de nieuwe economie. De exportkredietverzekering gaat risico's aan voor de lange termijn en vormt daarmee mede de economie van de toekomst. Om te zorgen dat Nederlandse bedrijven wereldwijd mee kunnen in die groene toekomst moeten we zo snel mogelijk stoppen met fossiele steun. Fossiele steun remt immers het vermogen van Nederlandse bedrijven om te innoveren en economisch te concurreren op hernieuwbare energie af. Ook belemmert het de groei in groene goede banen en ondermijnt het de energietransitie in het buitenland. Het gigantische gasproject in het noorden van Mozambique is hier wederom een schrijnend voorbeeld van. Terwijl Nederland voor meer dan 900 miljoen euro een fossiel project verzekert, is er in Mozambique een enorm potentieel aan hernieuwbare energie, dat door de buitenlandse fossiele investeringen niet van de grond komt. Recent is het project stopgezet en kunnen de schulden van Mozambique oplopen. In een wereld die omschakelt naar hernieuwbare energie, is het onverantwoordelijk om arme landen met onze publieke middelen afhankelijk te maken van fossiel, met stranded assets en schuldenrisico's tot gevolg.

Kortom, het stoppen van nieuwe verplichtingen voor olie- en aardgas-gerelateerde projecten versnelt de energietransitie in het buitenland én in Nederland, omdat duurzamere alternatieven daarmee een eerlijke kans krijgen en economieën hier en daar weerbaar en klaar zijn voor de toekomst.

4. Nodig voor internationaal leiderschap

Nederland staat steeds vaker buitenspel bij belangrijke internationale klimaattoppen, zoals de Biden Climate Leaders Summit. Klimaatdiplomatie is steeds belangrijker in de internationale geopolitieke arena.

In Nederland is beleidscoherentie op klimaat in het buitenlandbeleid nog ver te zoeken. Zo doet de 1,5 miljard aan fossiele exportsteun alle positieve klimaatfinanciering van Nederland – 580 miljoen in 2021 – teniet. Waar FMO en de ministeries rondom multilaterale financiële instellingen wel concrete restricties opleggen aan fossiele steun, is dat bij de exportkredietverzekeraar nog onvoldoende het geval. Nederlands internationaal beleid, dat aan de ene kant mensenrechten en gendergelijkheid wil bevorderen, werkt dit aan de andere kant structureel tegen door nog steeds in te zetten op de fossiele industrie.

Wij verwelkomen van harte het initiatief 'Export Finance for Future' dat Nederland samen met zes andere Europese landen lanceerde in april. Hoewel Nederland hiermee laat zien dat het bereid is stappen te zetten om fossiele exportsteun op den duur uit te faseren, heeft het de belangrijkste vraag voor het behalen van de klimaatdoelen – wanneer deze steun wordt stopgezet – niet beantwoord. Bij de volgende bijeenkomst van deze coalitie, onder Nederlands voorzitterschap, zal de coalitie het voorbeeld van het Verenigd Koninkrijk moeten volgen en per direct een stop moeten zetten op nieuwe steun voor fossiel.

Het is ironisch dat dit exportinstrument de financiële risico's voor Nederlandse bedrijven verkleint, maar de steun voor fossiel juist de risico's voor mens, dier, milieu en daarmee een gezonde leefomgeving en duurzame en inclusieve economie vergroot. Het wordt tijd dat dit instrument exporterend Nederland op de kaart zet als aanjager van een duurzame en weerbare toekomst, in plaats van een aanjager van klimaatverandering. Het Verenigd Koninkrijk laat zien dat het mogelijk is om per direct te stoppen met nieuwe exportkredietverzekeringen voor fossiele projecten. Nu is Nederland aan zet.

Met vriendelijke groet, namens alle onderstaande organisaties,

Danielle Hirsch
Directeur Both ENDS

Donald Pols
Directeur Milieudefensie

Laurie van der Burg
Senior beleidsadviseur Oil Change International

Ondersteunende organisaties Nederland:

1. ActionAid Nederland
2. Apostolisch Genootschap
3. ASN Bank
4. ASN Impact Investors
5. BankTrack
6. Both ENDS
7. Cordaid
8. De Bovengrondse
9. De Klimaatwakers
10. Fair Finance International
11. Fossilvrij NL
12. Foundation Max van der Stoel
13. Green Cross Nederland
14. HIVOS
15. IUCN Nederland
16. Jongeren Milieu Actief
17. Milieudefensie
18. Mondiaal FNV
19. MVO Nederland
20. Optimal Planet
21. Oil Change International (OCI)
22. Oxfam Novib
23. Partos
24. Recourse
25. Schrijfactie Warme Groet
26. Solidaridad
27. SOMO
28. Speakers for Awareness
29. Speakers for Good
30. Stop Ecocide
31. Stop Wapenhandel
32. Teachers for Climate
33. Tearfund
34. Transnational Institute
35. University Rebellion
36. Urgenda
37. Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO)
38. WECF
39. WISE Nederland
40. WO=MEN Dutch Gender Platform

Ondersteunende organisaties internationaal:

1. 350.org, Internationaal
2. AbibiNsroma Foundation, Ghana
3. ActionAid Denmark, Denemarken
4. Alliance for Empowering Rural Communities (AERCGH), Ghana
5. AFIEGO, Oeganda
6. Bangladesh Environmental Lawyers Association (BELA), Bangladesh
7. CAFOD, Verenigd Koninkrijk
8. Christian Aid, Verenigd Koninkrijk
9. Climate Action Network Latin America, Latijns Amerika
10. Climate Finance Action, Verenigde Staten
11. Environment Governance Institute (EGI), Oeganda
12. Friends of the Earth Canada, Canada
13. Friends of the Earth Curaçao (Amigu di Tera), Curaçao
14. Friends of the Earth Europe, Europa
15. Friends of the Earth Finland, Finland
16. Friends of the Earth France (Les Amis de la Terre France), Frankrijk
17. Friends of the Earth International (FOEI), Internationaal
18. Friends of the Earth Japan, Japan
19. Friends of the Earth Mozambique (Justiça Ambiental), Mozambique
20. Friends of the Earth Norway (Naturvernforbundet), Noorwegen
21. Friends of the Earth Sri Lanka (Centre for Environmental Justice), Sri Lanka
22. Friends of the Earth Togo (Les Amis de la Terre), Togo
23. Friends of the Earth United States, Verenigde Staten
24. Fund our Future, Zuid Afrika
25. Fundacja Rozwój TAK - Odkrywki NIE, Polen
26. Global Justice Now, Verenigd Koninkrijk
27. Jubilee Australia, Australië
28. Mouvement Ecologique, Luxemburg
29. Solutions for Our Climate, Zuid-Korea
30. Urgewald Büro Berlin, Duitsland
31. VedvarendeEnergi, Denemarken

Deze brief is per post verstuurd op 28 mei aan:
De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Bronlijst:

- Klimaatakkoord van Parijs: https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
- UNEP, "Production Gap Report", December 2020: <https://productiongap.org/2020report/>; IPCC, "Summary for Policymakers," In: Global warming of 1.5°C, p. 16-19. The P1/ low-demand pathway highlighted in the IPCC SR15 comes from: Arnulf Grubler et al., "A low energy demand scenario for meeting the 1.5°C target and sustainable development goals without negative emission technologies, Nature Energy 3, June 4, 2018, pp. 515-527, <https://www.nature.com/articles/s41560-018-0172-6>
- Dit rapport laat zien dat de overheid van 2012 tot 2018 bijna 11 miljard euro aan verzekeringen en garanties heeft verstrekt ter ondersteuning van fossiele brandstoffen gerelateerde projecten (gemiddeld 1,5 miljard euro per jaar). <https://www.bothends.org/nl/Actueel/Publicaties/The-fossil-elephant-in-the-room/>
- IEA: oliemaatschappijen moeten nu volledig stoppen met investeren in nieuwe olie- en gasvelden <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/iea-oliemaatschappijen-moeten-nu-volledig-stoppen-met-investeren-in-nieuwe-olie-en-gasvelden~ba301c064/>
- Convention on Biological Diversity Sixth National Report of the Kingdom of the Netherlands (WUR) <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/12/17/convention-on-biological-diversity-sixth-national-report-of-the-kingdom-of-the-netherlands-wur>
- IPBES Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services <https://ipbes.net/global-assessment>
- Understanding Why Climate Change Impacts Women More Than Men <https://www.globalcitizen.org/en/content/how-climate-change-affects-women/>
- Women Human Rights Defenders Confronting Extractive Industries https://www.awid.org/sites/default/files/atoms/files/whrds-confronting_extractive_industries_report-eng.pdf
- Klimaatcrisis: 'Vrouwen zijn het slachtoffer én het begin van verandering' <https://www.mo.be/analyse/vrouwen-zijn-het-slachtoffer-n-het-begin-van-verandering>
- Situatie in Mozambique:
  - Nederlandse exportkredietverzekeringen aan Van Oord (900 miljoen euro) en Damen (3 miljoen euro): <https://atradiusdutchstatebusiness.nl/nl/documenten/ex-post-all-classification-2021.pdf>
  - Rapport Amnesty over het geweld: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/03/mozambique-civilians-killed-as-war-crimes-committed-by-armed-group-government-forces-and-private-military-contractors-new-report/>
  - Force majeure Total: <https://www.total.com/media/news/press-releases/total-declares-force-majeure-mozambique-Ing-project>
  - 700.000 mensen op de vlucht geslagen sinds 2017, 30.000 afgelopen maart: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2021/4/608bb1be4/nearly-30000-people-displaced-march-attacks-northern-mozambique.html>
- Besluit Verenigd Koninkrijk om per maart 2021 te stoppen met ondersteuning voor fossiele projecten in het buitenland: <https://www.gov.uk/government/consultations/aligning-uk-international-support-for-the-clean-energy-transition>
- E3F coalitie: <https://www.tresor.economie.gouv.fr/Articles/2021/04/14/seven-countries-launch-international-coalition-export-finance-for-future-e3f-to-align-export-finance-with-climate-objectives>
- Solar and wind energy potential is 100 times as much as global energy demand: <https://carbontracker.org/reports/the-skys-the-limit-solar-wind/>
- Onderzoek van Vivid Economics uit het Verenigd Koninkrijk: https://www.vivideconomics.com/wp-content/uploads/2020/10/20201012-UKEF-and-domestic-jobs_3rd-draft_clean.pdf
- HGIS nota 2021, pagina 65: <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/begrotingen/2020/09/15/hgis---nota-homogene-groep-internationale-samenwerking-rijksbegroting-2021/HGIS-2021.pdf>